

Studium interwencji: Wszyscy jesteśmy równi

Interwencja bazowała na działaniach i współpracy wychowawcy klasy z psychologiem szkolnym i nauczycielami innych przedmiotów w celu integracji nowej uczennicy z Ukrainy z klasą. Działania polegały na uruchomieniu dodatkowych zajęć z języka polskiego i angielskiego dla nowej uczennicy, by umożliwić jej komunikację z uczniami w klasie i szkole (szkoła międzynarodowa, angielski jest drugim językiem obok polskiego, którym porozumiewają się uczniowie i nauczyciele w szkole).

Nowa uczennica znała angielski na poziomie podstawowym, polski był dla niej językiem zupełnie obcym, wzmocnienie kompetencji w zakresie języka angielskiego mogło więc przynieść szybszy efekt. Co więcej, angielski był językiem „bezpieczniejszym” jako drugi język zarówno dla nowej uczennicy, jak i uczniów z klasy przyjmującej, przez co komunikacja w tym języku budziła mniejszy opór. Ponadto ze względu na specyfikę szkoły (szkoła międzynarodowa, wysoki poziom języka angielskiego, część przedmiotów nauczana w języku angielskim na wyższych poziomach kształcenia) oba języki były uczennicy potrzebne, by dobrze funkcjonować w szkole. Dodatkowo podjęto działania mające na celu zwiększenie otwartości na nową uczennicę wśród uczniów w klasie przyjmującej, polegające na przeprowadzeniu przez psychologa szkolnego na prośbę dyrektorki i wychowawcy lekcji dla całej klasy dotyczącej integracji.

Zajęcia miały stworzyć bezpieczną i otwartą atmosferę, w której wszyscy uczniowie będą mogli dzielić się swoimi myślami i uczuciami. Integracja nowej uczennicy to proces, który wymaga zaangażowania całej społeczności szkolnej, ale może być również bardzo satysfakcjonujący i wzbogacający dla wszystkich zaangażowanych.

Głównym celem podjętych aktywności było zachęcenie wszystkich uczniów z klasy przyjmującej do nawiązywania relacji z nową uczennicą, która nie posługiwała się językiem polskim, pomoc w bieżącej nauce i rozwijaniu umiejętności nowej uczennicy oraz integracji jej nie tylko z klasą, ale także z całą społecznością szkolną. Wszystkie podjęte działania odnosiły się do uczennicy z Ukrainy, jej babci (dziewczynka przyjechała do mieszkającej już

kilka lat w Polsce babci, rodzice zostali w Ukrainie), uczniów polskich z klasy, całej społeczności szkolnej wraz z nauczycielami i psychologiem szkolnym.

Działania wobec uczennicy i uczniów z klasy przyjmującej były realizowane poprzez zajęcia i lekcje warsztatowe, zorganizowanie dodatkowych lekcji języka polskiego oraz angielskiego, spotkanie babci z dyrektorką oraz wychowawczynią, spotkanie uczennicy z psychologiem szkolnym i wychowawcą, wysłaniu drogą mailową informacji do nauczycieli o sytuacji uczennicy itp.

Opis sytuacji

Decyzją dyrekcji do klasy 4 szkoły podstawowej od listopada miała dołączyć uczennica z Ukrainy. Uczniowie klasy przyjmującej byli w swoim gronie od pierwszej klasy szkoły podstawowej i byli bardzo zgrani. Wychowawca niepokoił się tym, jak nowa uczennica zostanie przyjęta i jak sytuacja w jej ojczyźnie wpłynęła na dziewczynkę oraz jej sytuację rodzinną, tym bardziej że uczennica miała przyjechać z babcią, a rodzice zostać na Ukrainie.

Wychowawca, który dopiero od września pracował z klasą, dostał informację od poprzedniego wychowawcy o trudności w swojej klasie z przyjmowaniem nowych osób, niechęci wobec uczniów niemówiących po polsku oraz o lęku i niezrozumieniu sytuacji związanej z wojną w Ukrainie. W klasie był widoczny podział na małe grupy przyjaciół (dziewczynki i chłopcy), dość zamknięte i niechętne do siebie nawzajem. Klasa była dość hermetyczna. Występowały trudności z kontaktem z uczniami, którzy mówili w innym języku, stawiali bariery i niechętnie współpracowali, izolując się. Uczniowie bali się nawiązać relację ze względu na konieczność używania innego obcego języka (kraińskiego nie znali uczniowie klasy przyjmującej, angielski nowej uczennicy był na podstawowym poziomie, podczas gdy uczniowie klasy przyjmującej posługiwali się nim płynnie; mimo różnicy w poziomie znajomości języka angielski mógłby służyć za płaszczyznę porozumienia) oraz ze względu na fakt, że nie wiedzieli, co mówić, o co pytać w tak trudnej dla dziewczynki sytuacji (bali się, bo nie do końca rozumieli, co się stało).

UMCS
UNIWERSYTET MEDYCYN I ŻYWIENIA
W LUBLINIE

... **SI.** Swedish Institute
Funded by

Cele podjętych działań

- zwiększenie otwartości uczniów klasy przyjmującej na nową uczennicę z zagranicy;
- rozwinięcie wzajemnego zrozumienia między uczniami oraz budowanie chęci pomocy nowej uczennicy;
- pomoc uczennicy w nauce w polskiej szkole, przede wszystkim w zakresie kompetencji komunikacyjnych (w języku angielskim i polskim);
- poszerzenie i nauka zwrotów w języku angielskim niezbędnych do kontaktu z uczniem obcojęzycznym;
- nauka podstawowych zwrotów w języku ukraińskim – działania dla nauczycieli i klasy.

Ogólny opis interwencji

Interwencja polegała na przeprowadzeniu warsztatów/lekcji przez psychologa i wychowawcę dla uczniów klasy 4 przygotowujących klasę do przyjęcia nowej uczennicy, integracji oraz pomocy w nauce w polskiej szkole, a także zorganizowaniu dodatkowych godzin nauki języka polskiego i angielskiego.

Przewidziano również zajęcia integracyjne, podczas których uczniowie mogli lepiej poznać nową uczennicę, jej kulturę i zwyczaje oraz prezentacje kulturowe i wspólne projekty, które miały pomóc w budowaniu relacji i zrozumieniu się nawzajem.

Interwencja obejmowała także takie działania, jak:

- Wsparcie językowe. Szkoła zorganizowała dodatkowe lekcje języka polskiego i angielskiego dla nowej uczennicy oraz zapewniła jej nauczyciela anglistę, który pomógł w zrozumieniu materiałów dydaktycznych i komunikacji w szkole. Dodatkowo została jej przydzielona do opieki i pomocy uczennica z klasy przyjmującej, która bardzo dobrze posługiwała się językiem angielskim.
- Indywidualne podejście. Nauczyciele uwzględniali jej poziom języka, wiedzę i umiejętności, aby zapewnić odpowiednie wsparcie w nauce.

- Wsparcie emocjonalne. Szkoła zapewniła nowej uczennicy wsparcie emocjonalne przez nauczycieli, psychologa szkolnego oraz innych uczniów, aby pomóc jej radzić sobie z ewentualnym stresem, sytuacją rodzinną i adaptacją w nowym środowisku. Pomoc została także zaoferowana babci dziewczynki.
- Włączenie rodziny. Babcia nowej uczennicy została zaangażowana w proces integracji poprzez informowanie jej o postępach (informacje były przekazywane w formie pisemnej i tłumaczone na język ukraiński), organizowanie spotkań z nauczycielami i innymi rodzicami oraz zapraszanie jej do udziału w szkolnych wydarzeniach i aktywnościach.
- Monitorowanie postępów. Nauczyciele regularnie monitorowali jej postępy w nauce oraz w integracji z grupą rówieśniczą. W razie potrzeby nauczyciele przedmiotów i psycholog szkolny dostosowywali strategię wsparcia i interwencji.
- Promowanie tolerancji i różnorodności. Na godzinach wychowawczych nauczyciel edukował wszystkich uczniów na temat tolerancji, akceptacji i szacunku wobec różnych kultur i narodowości. Uczniowie przygotowywali prezentacje o różnych kulturach, otwartości i tolerancji. Celem tych działań było zwrócenie uwagi uczniów na perspektywę innej osoby, wytworzenie chęci współpracy i otwartości wobec nowych uczniów, dokonanie refleksji nad własnym zachowaniem i tym, co się dzieje na świecie.

Szczegółowy opis działania

Pierwszy etap. Zajęcia dotyczące integracji

Psycholog szkolny oraz wychowawca przeprowadzili po 2 lekcje dla całej klasy dotyczące integracji uczennicy emigrującej do Polski z powodu wybuchu wojny w Ukrainie:

- Powitanie i prezentacja tematu. Psycholog szkolny/wychowawca rozpoczął lekcję od serdecznego powitania uczniów i wprowadzenia tematu integracji uczennicy z Ukrainy.

- Dyskusja na temat różnic kulturowych. Wychowawca prowadził dyskusję na temat różnic kulturowych i odmienności polskiej szkoły. Uczniowie mogli dzielić się swoimi doświadczeniami z podróży lub znajomością innych kultur.
- Współczucie i empatia. Psycholog szkolny zachęcał uczniów do zrozumienia jej sytuacji, okazania empatii i pomocy w integracji oraz nauce.
- Rozmowy o różnicach w systemie edukacyjnym. Omówienie różnic w systemie edukacyjnym między Polską a Ukrainą oraz wyzwań, które uczennica może napotkać w dostosowaniu się do polskiego systemu.
- Wskazówki dotyczące integracji. Psycholog szkolny udzielił wskazówek uczniom, jak mogą pomóc w integracji uczennicy, np. poprzez zaproszenie jej do wspólnych aktywności, pomaganie w nauce języka polskiego czy wyrażanie zainteresowania jej kulturą.
- Zadania praktyczne. Zaproponowanie uczniom konkretnych działań, które mogą podjąć, aby pomóc w integracji uczennicy, np. napisanie listu powitalnego z pomocą tłumacza w języku ukraińskim, przygotowanie prezentacji o swoim kraju dla uczennicy czy organizacja wspólnego wyjścia.
- Podsumowanie i otwarta dyskusja. Psycholog szkolny/wychowawca podsumował lekcję, zachęcając uczniów do otwartej dyskusji, zadawania pytań i wyrażania swoich myśli na temat integracji uczennicy.

Taka lekcja może być nie tylko pomocna dla uczennicy z zagranicy, ale również edukacyjna dla całej klasy, ponieważ uczy szacunku i otwartości na różnice kulturowe oraz buduje atmosferę wspierającą w szkole.

Zajęcia miały na celu stworzenie bezpiecznej i otwartej atmosfery, w której wszyscy uczniowie mogą dzielić się swoimi myślami i uczuciami pomimo bariery językowej. Psycholog szkolny poinformował nauczycieli innych przedmiotów o przeprowadzonej lekcji i obawach klasy dotyczących integracji uczennicy niemówiącej po polsku. Psycholog zwracał uwagę na postawę otwartości wobec siebie i trudną sytuację dziewczynki i jej rodziny. Nauczyciele mieli zwracać uwagę na szacunek, zachęcać klasę do współpracy z nową

LEGACY17

UMCS
UNIWERSYTET HAZARCIENSKI

... **SI.** Swedish Institute

uczennicą (np. poprzez losowe przydzielanie miejsca do siedzenia w klasie, tak aby różne dzieci miały okazję usiąść z innymi koleżankami i kolegami oraz by nowa uczennica nie siedziała sama).

Drugi etap. Nawiązanie współpracy z uczniami. Ustalenie terminów zajęć

Podczas całego roku szkolnego w czasie godziny wychowawczej nauczyciel zachęcał uczniów do wykonania prezentacji multimedialnej dotyczącej kultury innego kraju. Ustalono, że prezentacje zostaną przygotowane w języku angielskim.

Prezentacje miały zawierać:

- Tradycje i zwyczaje. Prezentacja tradycji i zwyczajów z różnych krajów, takich jak święta, obrzędy, potrawy czy stroje ludowe.
- Sztuka i folklor. Omówienie różnorodności sztuki i folkloru z różnych regionów świata, włączając w to muzykę, taniec, teatr, malarstwo i rzeźbę, np. prezentacja flamenco z Hiszpanii, kathak z Indii czy kabuki z Japonii.
- Historia i architektura. Pokazanie różnorodności architektonicznej i historycznej zabytków z różnych krajów, takich jak egipskie piramidy, greckie świątynie, chińskie mury czy francuskie zamki.
- Kostiumy i stroje. Prezentacja tradycyjnych kostiumów i strojów z różnych kultur, które odzwierciedlają kulturowe dziedzictwo i historię danego narodu.
- Języki i alfabet. Przedstawienie różnorodności języków i alfabetów na świecie wraz z ciekawostkami na temat ich pochodzenia, struktury i używania.
- Kulinaria. Omówienie różnorodności kuchni świata, prezentacja popularnych potraw i przysmaków z różnych krajów oraz wyjaśnienie specyficznych tradycji kulinarnych, np. sushi z Japonii, pasta z Włoch czy curry z Indii.
- Religie i wierzenia. Prezentacja głównych religii świata, ich historii, nauk i praktyk wraz z omówieniem ich wpływu na kulturę i społeczeństwo.
- Współczesna kultura. Omówienie współczesnej kultury i trendów z różnych regionów, takich jak moda, filmy, muzyka pop czy media społecznościowe.

LEGACY17

UMCS
UNIVERSYTET MARIII KURIE-SKOŁODOWSKIEJ

... **SI.** Funded by
**Swedish
Institute**

- Edukacja. Wyjaśnienie, jak wygląda nauka w danym kraju; ciekawostki dotyczące szkół czy programów nauczania w danym kraju.

Uczniowie mogli wykorzystać zdjęcia, filmy, dźwięki, mapy i inne narzędzia, aby mieć pełniejsze zrozumienie różnorodności kulturowej na świecie.

Uczniowie prezentowali swoje prace i zachęcali do dyskusji. Po każdej lekcji dokonywali refleksji nad tym, co im się podobało, co by zmienili, dawali wskazówki, co można zmienić.

Trzeci etap. Pomoc w nauce

Pomoc uczennicy w polskim systemie oświaty wymagała współpracy wszystkich zaangażowanych stron, w tym nauczycieli, psychologa szkolnego, babci uczennicy i uczniów. Kluczem było zapewnienie wsparcia na różnych poziomach, zarówno edukacyjnym, jak i emocjonalnym, aby uczennica mogła osiągnąć sukces i poczuć się komfortowo i bezpiecznie w nowym środowisku szkolnym.

- Wsparcie językowe. Szkoła zapewniła uczennicy lekcje języka polskiego oraz dodatkowe lekcje języka angielskiego. Materiały edukacyjne były przygotowywane w języku angielskim i polskim. Niektóre trudniejsze materiały były tłumaczone na język ukraiński.
- Indywidualne podejście. Dostosowanie programu nauczania i materiałów dydaktycznych do poziomu i potrzeb uczennicy, uwzględniając różnice w systemach oświaty i programach nauczania.
- Integracja społeczna oraz pomoc w nauce. Zachęcanie innych uczniów do wspierania nowej uczennicy, organizacja zajęć integracyjnych, spotkań towarzyskich oraz angażowanie jej w szkolne wydarzenia i aktywności. Ważną rolę odegrało też wsparcie udzielone uczennicy przez rodziców pozostałych uczniów w klasie. To oni pokryli dodatkowe koszty wyjazdów i udziału dziewczynki w dodatkowych wydarzeniach. Zaangażowanie rodziców pozostałych uczniów w pomoc dziewczynce miało prawdopodobnie dodatkowy i pozytywny wpływ – ich postawa mogła być

LEGACY17

UMCS
UNIVERSYTET MEDYCYNICZNY W POZNANI

... **SI.** Funded by
**Swedish
Institute**

modelowana przez uczniów, a pozytywna postawa w odpowiedzi na potrzeby dziewczynki mogła zachęcać dzieci do angażowania się w pomoc nowej uczennicy.

- Wsparcie emocjonalne. Zapewnienie wsparcia psychologicznego i emocjonalnego przez psychologa szkolnego w razie potrzeby, aby pomóc uczennicy w radzeniu sobie ze stresem i adaptacją w nowym środowisku.
- Informowanie opiekuna nowej uczennicy. Regularne informowanie babci uczennicy o jej postępach, trudnościach oraz środkach wsparcia, które są dostępne w polskiej szkole. Rodzice klasy i cała społeczność szkolna zorganizowała zbiórkę funduszy na zakup ubrań, butów, przyborów szkolnych, podręczników dla dziewczynki.
- Edukacja dotycząca kultury polskiej. Organizacja lekcji lub prezentacji na temat kultury, historii i tradycji Polski, aby pomóc uczennicy lepiej zrozumieć swoje nowe środowisko.
- Dostosowanie form sprawdzających wiedzę i oceniania. Dostosowanie do indywidualnych potrzeb uczennicy, uwzględniając jej doświadczenia edukacyjne i poziom umiejętności.

Ograniczenia czasowe

Warsztaty z psychologiem trwały 2 godziny lekcyjne. W późniejszym czasie była to doraźna pomoc w sytuacjach wymagających interwencji psychologa. Większość interwencji, która angażowała i wymagała współpracy nauczycieli różnych przedmiotów, trwała przez cały rok szkolny. Wychowawca od listopada do czerwca na każdej godzinie wychowawczej wprowadzał aktywności sprzyjające integracji.

Ocena skuteczności interwencji

Po pięciu miesiącach wszystkich działań zauważalna była duża zmiana w zachowaniu klasy i postawie nowej uczennicy. Uczniowie z klasy przyjmującej oraz uczniowie z innych klas chętniej i częściej rozmawiali z uczennicą, zaczęli ją uczyć języka polskiego, siadali z nią i sami oferowali pomoc. Dziewczynka poczuła się akceptowana i lubiana, co przełożyło się na zawarcie nowych znajomości. Nie czuła się już obserwowana przez wszystkich i nie

wzbudzała tak dużego zainteresowania innych klas jak na początku. Dziewczynka oraz cała klasa zaczęła komunikować się w języku angielskim, a pod koniec roku szkolnego próbowała rozmawiać po polsku. Uczennica czuła się częścią klasy i poruszała się po szkole swobodnie, rozmawiając z każdym bez żadnych barier.

Nauczyciele dostosowali przygotowywanie materiałów, sprawdzianów i prowadzenie lekcji tak, aby skutecznie przekazać wiedzę w sposób dostosowany do potrzeb uczennicy.

Ewaluacja interwencji

Mocne strony interwencji: globalna, rozwija kompetencje ważne w klasie i szkole, rozwija zdolności do otwartości i tolerancji oraz zrozumienia przez uczniów sytuacji w innym kraju.

Słabe strony interwencji: nie wszyscy uczniowie byli obecni na pierwszej lekcji, na której klasa zapoznawała się z nową uczennicą. Problem stanowił fakt, że żaden uczeń ani nauczyciel nie mówił po ukraińsku. Uczniowie nie do końca rozumieli, jakie są konsekwencje wybuchu wojny w innym kraju.

Analiza ryzyka

Obrona grona pedagogicznego przed zaangażowaniem się w aktywność wymagającą dodatkowego czasu i wysiłku ze strony nauczycieli

Nauczyciele zaproszeni do współpracy przy okazji utrwalania efektów interwencji mogą obawiać się dodatkowego obciążenia w czasie lekcji, dezorganizacji lekcji, braku umiejętności posługiwania się językiem ukraińskim. Obawy mogą dotyczyć niezaakceptowania przez nich wymaganego poświęcenia dodatkowego czasu na przygotowanie materiałów i pomoc uczennicy w opanowaniu materiału. Zadaniem nauczyciela wychowawcy oraz psychologa jest wyjaśnienie realnego obciążenia pracą oraz wsparcie nauczycieli i nadzór nad wdrażaniem elementów zadań, które wymagają uwzględnienia różnej optyki w czasie zajęć. Wychowawca stara się zachęcić nauczycieli do współpracy, wyjaśniając znaczenie pracy nad otwartością i rozumieniem perspektywy innego w tej klasie.

LEGACY17

UMCS
UNIVERSYTET HAZISŁAWSKI

... **SI.** Funded by
**Swedish
Institute**

Uczniowie nie będą obecni na wszystkich spotkaniach z cyklu ze względu na losowe zdarzenia

Nieobecność uczniów jest czynnikiem ryzyka niemożliwym do zapobieżenia, dlatego ważna jest współpraca z nauczycielami wszystkich przedmiotów i stałe monitorowanie oraz modelowanie postaw uczniów.

Wskazówki dla praktyki

Integracja wydaje się procesem złożonym i wielowymiarowym. Dlatego oprócz zaangażowania wychowawcy i nauczycieli specjalistów wymaga także zaangażowania szeroko rozumianego środowiska szkolnego (rodziców, nauczycieli przedmiotów, dyrekcji) ale też budowanie proinkluzywnego klimatu w szkole.

UMCS
UNIVERSYTET MEDYCYNICZNY I FARMACEUTYCZNY
W LUBLINIE

.... **SI.** Funded by
**Swedish
Institute**